

□ **Tineretea pare a fi partea cea mai lungă a carierei unuia actor. Uneori, și partea cea mai bogată. Alteori, rolurile vin târziu, poate prea târziu. Ce reflexe au secvențele de început, întâlnirile care s-au produs în primii ani al carierei?**

■ Mi-e puțin greu să răspund, pentru că nu știu exact care este începutul. În Institut, prima mare întâlnire a fost cu doamna Sanda Manu, care mi-a fost profesoară. Am crezut foarte tare în ea, cred încă și o iubesc foarte mult. A doua întâlnire m-a pus în fața regizorului Cătălin Naum de la „Podul“, care îmi era și asistent la clasa de actorie. Apoi, doamna Geta Angheluță m-a învățat că actoria e o meserie care se face cu fruntea sus și cu genunchii tari, pentru că mereu cazi. În Institut existau mari personalități și mari suflete, oameni care erau niște lumini pentru noi, iradiau, aveau putere de fascinație. Acolo, una dintre întâlnirile prețioase pentru mine a fost cea cu un om pe care-l iubesc enorm și astăzi: Octavian Cotescu. Cred că a fost cel mai mare rector al Institutului de teatru și am avut norocul să fiu studentă în perioada în care conducea IATC-ul. A contat foarte mult pentru studenții acea duritate a lui, căpтуșită cu o iubire specială și cu o căldură fabuloasă. A urmat perioada Piatra-Neamț. Eu întotdeauna spun că sunt un om ajutat de Dumnezeu: acolo am fost înconjurată numai de prieteni extraordinari – de la trupa de actori, la mașiniști și la cei care m-au primit în garsoniera mea cu pâine și sare (un gest de care o să-mi amintesc probabil și în clipa de trecere spre o altă lume). Am colaborat cu Silviu Purcărete la spectacolul **Piațeta**, cu Duce Darie la **R.U.R.** – o întâlnire care nu a mers bine de la început. Îmi aduc aminte că la prima repetiție am izbucnit în plâns și am spus că nu mă pot înțelege cu acest om. Apoi am jucat în montări realizate de Nicolae Scarlat. **(Acești îngeri triști)**, de Nae Caranfil **(Bună seara, domnule Wilde)**. Au fost spectacole destul de multe, într-un oraș superb, a cărui nostalgie o mai am încă, iar când sunt foarte obosită mă gândesc că mai bine rămâneam într-un colțișor la Piatra-Neamț, cu o grădină-n față, mă îmbrăcam frumos duminica, mă plimbam liniștită pe străzi și nu intram în roata asta nebună, dar plină de întâmplări minunate, a vieții teatrale bucureștene. Să punem tot la capitolul „tinerete“ primul rol care a însemnat foarte mult pentru mine (și iată un sfat pentru toți studenții de la

ATF și chiar pentru absolvenții, pentru că mie mi s-a întâmplat ce vă povestesc după trei ani petrecuți la Piatra-Neamț). Am jucat la „Bulandra“ mai multe dubluri, dar și un rol absolut minuscul în **A treia țepă**, pusă în scenă de Caramitru, rol în care am avut probabil șansa vieții mele: să mă vadă domnul Liviu Ciulei. După vizionare, a vrut să știe cine este „cocoșata“ – asta jucam – și a spus apoi, față de toată trupa, că momentul realizat de mine e bun. Am avut senzația unei trambuline, în acea clipă; și chiar așa a fost.

□ **Vă aflați încă în raza acelor lumini despre care ați vorbit. Simțiți că dăruiti, la rândul dumneavoastră, lumină publicului, în serile de reprezentație?**

■ Dorința mea cea mai mare este de a putea da mai departe ceea ce primesc de la bunul Dumnezeu și de la oamenii

minunați pe care mi i-a așezat în cale. Nu știu dacă și reușesc, dar aceasta e cu adevărat dorința cea mai tainică și mai puternică. Repet, sunt un om ajutat de Dumnezeu: am întâlnit prieteni absolut fabuloși în meserie sau în afara ei. Probabil, când cauți lumina și se dă lumină, iar atunci când cauți întuneric și se dă întuneric. De la un timp – și acest lucru e foarte important, pentru că nu a fost întotdeauna așa – am înțeles că pe lumea asta există iubire, lumină, generozitate și de atunci mă simt ajutat, primesc și, la rândul meu, vreau să dau mai departe.

□ **Fiecare personaj pe care-l interpretezi are un ritm anume și acest ritm ține de viață, de adevărul unor emoții. Cum sporește personajul prin aceste căutări și vibrații vitale și ce spor primiți dumneavoastră printr-un rol?**

■ Există o singură condiție ca să pot juca un rol: aceea de a-l iubi. Dacă nu-i găsesc punctele luminoase, frumusețea, căldura, mi-e foarte greu să mă apropiu de el. Asta e o lipsă a mea, pentru că ideal ar fi să pot să joc și personaje negative. Cred că nu există doar întuneric sau doar lumină și atunci, chiar și într-un personaj „negru“, descopăr licărul de lumină care-i amplifică și conul de umbră, dar îi dă și speranța de salvare. Rolul pe care-l fac acum – Marie din **Woyzeck** – este un astfel de personaj și din această cauză a fost dificil să-l joc. Dar nu vreau să vorbesc despre Marie. Vreau să spun însă că întâlnirea cu acest mare regizor care este Tompa Gábor a fost într-adevăr o sărbătoare. V-am spus, sunt un om pe care îl iubește Dumnezeu. M-am întâlnit cu divinul domn Ciulei, cu Darie și acum cu Tompa. Și pentru asta nu pot decât să fiu fericită și să-i mulțumesc lui Dumnezeu.

□ **În spatele oricărui personaj pe care-l jucați se află un pariu?**

■ Da și nu. Nu pun pariuri, însă există o anumită încărcătură pe care o pun în plus ca să fac încă un pas mai departe. Și în **Julius Caesar**, și în **Woyzeck**, de fapt întotdeauna, urmăresc ceva. De fiecare dată altceva.

□ **Într-o astfel de lume saturată de iluzie nu se pierde oare percepția propriei vieți?**

■ Nu. Dimpotrivă. Te îmbogățești extraordinar. Un om care e în stare să facă – așa spun eu – „cadouri“ (pentru că aceasta e meseria: a face cadou trei ore pe seară din viața noastră și o bucătică din sufletul pe care-l avem) înseamnă că primește. Niciodată, nimeni nu dă ceva, fără să primească. Și noi primim foarte mult, în alte feluri, iar acest lucru ne îmbogățește.

□ **Am vorbit deja despre început. Dar ce presimțiri vă declanșează ideea de viitor?**

■ Aici e un punct greu de discutat. În clipa în care am început să urc panta aceasta, am știut că e foarte frumos să mergi astfel, te descoperi, te lupti cu tine, dar când lumea începe să te recunoască și mai ales atunci când ești lăudat, poți să te sperii. Eu sunt acum într-o perioadă în care simt o asemenea spaimă. Sigur că e bine, că-mi face plăcere ce aud. Premiile m-au încântat, cronicile extraordinare pe care le-am avut îmi fac bine, dar sunt conștientă că lumea vine din ce în ce mai mult cu o anumită prejudecată asupra mea. O anumită stachetă a fost deja fixată și s-ar putea întâmpla – pentru că și noi suntem oameni – ca într-o seară să nu mai pot sări. Și atunci, seară de seară, există în mine o mică doză de spaimă: mai sunt în stare sau nu să dăruiesc? Pentru că despre asta e vorba. Nu aș putea dăru, dacă nu aș fi primit de la alți oameni

Scenă din *Woyzeck* de G. Büchner, cu Oana Pellea (Marie) și Mihai Constantin (Woyzeck), la „Bulandra“ (regia: Tompa Gábor)

lumină și bucurie. Tuturor nu pot decât să le mulțumesc. Iar dacă lângă mine nu aș fi avut-o pe Domnica, mama mea, nu aș fi nimic. Iar dacă, de acolo de unde este, tata (și alții care mă iubesc) nu m-ar ajuta din nou, nu aș fi nimic. Vedeți, am dreptate când spun că sunt un om ajutat de Dumnezeu.

□ Ați amintit de multe roluri, de tot atâtea măști foarte diferite, dar nu și de Juliette din Mephisto, și nici de personajele jucate în montările Teatrului Franco-Român.

■ Colaborarea cu Teatrul Franco-Român a fost o bucurie pentru mine. E primul an în care n-am avut concediu deloc, dar nu mă plâng pentru că am cunoscut un om extraordinar: pe Marc Doré, despre care presa românească nu a scris numai de bine, deși el este o mare personalitate a lumii teatrale. Faptul că noi, din păcate, ne mai învățăm încă într-un fel de provincie față de ceea ce se întâmplă pe glob nu ne dă dreptul de a ignora o mare valoare. Regizorul Marc Doré a venit în România doar din dorința de a lucra cu această trupă și, slavă Domnului, a plecat încântat, deși avea toate „șansele“ să fie derutat și înspăimântat. E, în mod cert, una dintre întâlnirile importante ale vieții mele. Am învățat atât de multe lucruri încât a meritat tot efortul. N-aș putea spune exact ce a fost nou, ce a adus în plus; poate, energia pe care ne-a transmis-o. În orice caz, cred că există o singură modalitate de a face teatru: acel lucru care se prezintă pe scenă să fie viu, să fie adevărat. Ca actor, nu trebuie să mă arăt, trebuie să fiu.

□ Ce rol joacă farmecul și inspirația într-o apariție scenică?

■ Farmecul îl ai sau nu-l ai. Inspirația este un dar, nu o miză a jocului, ci o suprapunere fericită de stări interioare. Cred însă că rolul cel mai important în apariția scenică îl are deschiderea spre a primi și atenția încordată cu care pipăi și simți ceea ce, în clipa aceea, se întâmplă în spațiul scenic. Și acest lucru presupune foarte multe interogații: ce fel de „sală“ este? ce energie primesc de la acel public? ce energie primesc de la colegii mei? ce fel de deschidere am eu în ziua respectivă față de Dumnezeu și de îngerul meu bun? Din toate aceste lucruri, amestecate cu un dram de noroc, poate ieși o seară bună.

□ În ce vă reflectați când existați pe scenă? Care vă sunt oglinzile interioare și exterioare?

■ Exterioare nu prea sunt.

□ Nici măcar pupilele dilatate de atenție ale spectatorilor?

■ Nu, asta ar însemna să fiu în afara personajului. Există seri în care aerul, pe scenă, se așază altfel, când există o anumită claritate a privirii mele și asta, pentru mine, înseamnă o seară pierdută.

□ De ce? Sună paradoxal.

■ Pentru că este o seară cerebrală, rece. Pot fi foarte atentă, pot reuși din punct de vedere tehnic (din păcate, sau din fericire, încep să am și tehnică), dar aerul se așază într-un anumit fel și totul devine sec. Dar există și seri când totul e posibil, când ai senzația că așa ușor poți acoperi toată scena... Câteodată am senzația asta și e absolut fabuloasă, e minunat cum se întâmplă ca din plexul solar să simt că mă risipesc peste toată sala. Atunci, cred că e bine.

□ E greu să pătrunzi în atelierul unui actor. Și totuși, acum, după repetiția la *Woyzeck*, ar fi interesant să mărturisiiți: cum vă apropiați de rolul Marie? Cum existați împreună cu acest personaj?

■ Mi-e greu cu el, din multe puncte de vedere. În primul rând, pentru că Marie este însărcinată și eu nu cunosc încă această stare. Atunci când am încercat prima oară peruca, și burtica, și un crochiu de costum, am venit aici în cabină și m-am uitat în oglindă. O clipă chiar m-am suspectat că am luat-o razna, fiindcă mă priveam și îl vedeam pe Lucius din *Julius Caesar*! M-am uitat iar în oglindă și mi-am spus: „Hai, Marie, vino!”. Și o tot rog să vină. Și apare, câteodată apare, câteodată sunt tot eu, alteori e puțin din *Poveste de iarnă*. Sunt bântuită deocamdată, încă nu s-a instalat în mine.

□ Pentru spectator, teatrul astămpără o parte a dorinței de a ieși dintr-un timp care curge egal, previzibil. Pentru un om care trăiește în interiorul unui spectacol, ce răscumpără teatrul?

■ Răspunsul e foarte simplu: totul. Pentru mine, totul. Cele mai fericite clipe din viața mea s-au petrecut pe scenă. Altfel, mă simt singură sau am momente de depresie; altfel, îmi găsesc toate defectele din lume, sunt timidă. Răscumpără totul pentru că e o asumare deplină. Astă seară sunt Mașa, mâine seară sunt Lucius, trei ore cu sângele meu, cu carnea mea, cu gândurile

mele care se transformă. E ca și cum ai trece de partea cealaltă a oglinzii.

□ **Meseria de actor e plină de riscuri, pentru că implică excesul. Când un actor trebuie să fie cumpătat, cum își găsește echilibrul interior?**

■ În primul rând, un actor ar trebui să nu fumeze. Ceea ce eu fac! Apoi, ar trebui să doarmă foarte mult, ca să se poată reîncărca după consumul de energie al unei reprezentații și să poată trece de partea cealaltă a oglinzii altfel, adică prin vis. E îngrozitor de aproape visul de teatru – pentru mine, cel puțin. De multe ori, când visez, am senzația că sunt pe scenă, iar când joc am impresia că visez, pentru că e aceeași „realitate”; poate așa o să înțeleagă lumea ce înseamnă să fii actor.

□ **Și aici e un exces. Un exces de imaginație, de trăire.**

■ Nu cred că se poate face altfel această meserie. Trebuie să ai un echilibru în sensul de a ignora micile mizerii ale vieții, micile invidii, răutăți, „negureli”, să le spunem așa. Dar, pentru asta, am spus deja, trebuie să ai genunchii tari. Eu cred că, la 33 de ani, meseria aceasta nu se poate face decât arzând. Altfel nu merită, altfel (din fericire, cred eu) începe din ce în ce mai puțină lume să se intereseze de tine. Spectorii nu mai vin la teatru să vadă actori care se arată, vin să privească actori care ard. Mai ales publicul tânăr simte imediat adevărul și refuză făcătura, te sprijină ori te respinge, și asta e extraordinar. Dar nebulia acestei lumi învălmășite, amestecate, cu răul, cu binele, cu grotescul sau cu absurdul vieților, meseria aceasta nu se poate face decât până la capăt și arzând cu adevărat.

□ **Există în teatru un ritual al dăruirii?**

■ Teatru e un ritual. Și, ca să spunem vorbe mari, viața e un ritual. Depinde dacă vrei să fie așa sau nu. De foarte multă vreme mă gândesc să propun, ca o utopie, un teatru în care spectatorii, când intră, să fie așteptați de zece fete frumoase, cu un prosop, cu un vas cu apă și cu un săpun. Iar ei să fie obligați

să se spele pe mâini. E mult mai greu să-ți speli sufletul și ar trebui un preambul al purificării. Mi-aș dori acest ritual: lumea să vină, să se spele pe mâini și pe față, și să intre să primească ceea ce se dăruiește.

□ **Față de teatru, filmul pare mai puțin legat de ideea de ceremonial. Există o atingere între cele două experiențe pe care le-ai încercat, ați descoperit ceva nou ca percepție, ca relație cu cei care privesc, ca ritm al interpretării?**

■ Din punctul meu de vedere nu e nimic diferit, doar că în cinema depinzi de foarte mulți oameni: de monteur, de cei care pun lumina, de ceea ce se întâmplă în spatele cadrului. La teatru ai supremația și ești regina serii respective, dacă vrei să fii și dacă ai ce dăru. Însă filmul e mai parșiv: ai senzația că o lume întreagă stă în spatele aparatului și te privește. E mult mai incitant.

□ **Ce gust lasă un spectacol, la sfârșit? Cum vă pregătiți să intrați și să ieșiți de pe scenă la un spectacol?**

■ La început e bucuria enormă că trei ore sunt sub lumini și gândul că, poate, la finalul reprezentației va primi cineva ceea ce am avut eu de dăruit. Iar după aplauze, în cazul fericit că ai izbutit să dăruiești, să te deschizi, să primești și să dai în același timp, vii în cabina ta și este un mare hău. Un gol.

□ **Am început interviul vorbind despre lumină și îl încheiem oprindu-ne la o margine primejdioasă, dincolo de care actorul își aruncă măștile și încearcă, uneori cu un efort dureros, să se recunoască în singurătate.**

■ O seară de spectacol se termină cu acest gol, dar senzația e superbă. E ca un tunel. La un moment dat, îți apare o altă lumină: următorul spectacol, o nouă speranță de a dăru.

ADINA BARDAȘ

Ideii

TEATRUL ȘI PUTEREA

de Danielle Dumas, redactor șef al revistei „L'Avant-scène Théâtre”

Doar oamenii politici – și în special autocrații – sunt în stare să creadă că Teatru e subversiv și să se teamă de el într-atât încât să-l cenzureze; făcând abstracție de răscoala declanșată la sfârșitul spectacolului cu o operă de Verdi, care sunt efectele obișnuite ale unei reprezentații? Și mai ales ale unui spectacol de comedie? Cel mult o ceartă între oamenii de teatru, condensată în două rânduri otrăvite de pe coloana a treia din pagina a opta a unui cotidian, iar în cazul cel mai fericit, zece rânduri într-o revistă de specialitate, care e tipărită cu întârzieri atât de mari, încât, de obicei, atunci când apare articolul, aproape nu se mai știe despre ce era vorba... Guvernul lui Carol al X-lea n-a căzut din cauza reprezentației furtunoase cu **Hernani**. În schimb, cei care discutau în Înalta Adunare legislativă despre „Poliția Teatrelor” voiau cu orice preț să interzică

anumiți autori. De frica tulburărilor? Mai degrabă din prostie, pentru că abia intransigența lor a fost cea care a dus de răpă regimul, cu ordonanțele care limitau libertatea presei.

Ce fel de teatru e admis în Cetate?

Rolul activ al bătrânilor din Cetatea greacă – mecena și realizatori de spectacole menite să educe poporul – e un exemplu mereu valabil. Burghezul din orașele deschise (Arras, Valenciennes, Tournai), care a reînviat teatrul în Evul Mediu, făcând să se nască Teatrul Profan, va fi întotdeauna preamărit. Trebuie totuși să observăm că, în secolele XIII–XV, teatrul a prosperat folosindu-se de conflictele dintre diversele forme ale puterii (Regele, Seniorul, Orașul, Biserica). Imediat ce

Biserica, Parlamentul și Regele s-au pus de acord (1), teatrul a trebuit să se refugieze în colegii – adică a fost privat de spectacolele publice pentru o perioadă de cincizeci de ani.

Monarhii – absoluți sau constituționali – au creat și cultivat cenzura prealabilă și interdicțiile. Miniștrii, pe care, de altfel, îi vezi rareori la teatru, păstrează o tutelă atentă asupra veniturilor statului, ținând minte faimoasa alternativă „pomana sau cocteil-ul Molotov”, propusă de Maurice Druon după evenimentele din 1968.

În zilele noastre, într-un regim democratic, ai posibilitatea să joci orice, să arăți pe scenă și să critici totul, cu condiția să ai banii necesari pentru a monta spectacolul și spectatorii care să cumpere bilete. Nu mai există cenzura prealabilă, în schimb există un buget. Nu mai există cenzori, ci actori care acceptă sau nu să joace, directori de teatru care

* Textul reprezintă comunicarea pe care autoarea a trimis-o la Întâlnirea revistelor europene de teatru, ce trebuia să aibă loc în cadrul Festivalului internațional de teatru de la Galați – FESTINGAL.

